

JUÍZES

(Ãëxgacügü i guxchaxügiarü mexëëruügi)

.....

Nayu ga Yuchué

2 ⁶Rü yexguma Yuchué íyamugügu ga yema Iraéutanüxügi, rü wüxichigü ga naticumü rü ínixí nax nayauxgüãxüçax ga yema norü naane ga nüxna üxü. ⁷Rü yexguma Yuchué maxüxgu rü nüma ga yema Iraéutanüxügi rü mea Tupanaga naxínüe rü naxçax namaxë. Rü woo ga Yuchuéwena rü mea naga naxínüe ga yexguma tauta nayueyane ga yema Iraéutanüxügiarü yaxguãxgü ga nüxü daugüxü ga yema taxü ga mexügi ga Cori ya Tupana naxçax üxü. ⁸Notürü nüma ga Yuchué rü nayu ga yexguma 110 ga taunecü nüxü yexmagu. ⁹Rü norü naanegutama nayatãxgü ga Tináchi-Chérearü íanewa ga Gaáxarü maxpünearü nórciwa üxü ga Efraíarü naane ga máxpüxanexüwa. ¹⁰Rü yexgumarüxü ta nayue ga yema Iraéutanüxügi ga Yuchué maxüxgu maxëxü. Rü yemaacü ga yema wixweama buexü rü tama Cori ya Tupanaxü nacuxgü rü tama naga narüxínüe ga yema mexügi ga Iraéutanüxügiçax naxüxü.

Iraéutanüxügi rü Cori ya Tupanaxü narüngümae

¹¹Rü nüma ga Iraéutanüxügi rü Tupanapexewa chixexü naxügi, yerü inanaxügie ga Baáchicünãxãxü nax yacuãxüügiüxü. ¹²Rü yema duüxügi rü norü oxigüarü Tupana ga Eyítuanewa tüxü ínguxüëëcuxü ínatãxgü nax yema duüxügi ga norü ngaicamagu pegüxiarü tupanagüxü yacuãxüügiüxüçax. Rü yemaacü Cori ya Tupanaxü nanuxëëgi. ¹³Rü yema duüxügi ga Iraéutanüxügi rü Cori ya Tupanana nixígachi nax yema togü ga duüxügiarü tupanagnetägi ga Baá rü Atarúchichicünãxãgüxü yacuãxüügiüxüçax. ¹⁴Rü yemaçax ga nüma ga Cori ya Tupana rü poraäcü yema Iraéutanüxügiamaxã nanu rü nüxna nixü nax yema íngítaãxgüxü rü norü yemaxügiçax nangüxgüxüçax, rü yema norü uanügi ga norü ngaicamagu pegüxü rü guxügiama nüxü naporamaegüxüçax. Rü nüma ga Iraéutanüxügi rü taxucürüwama nügi ínapoxügi. ¹⁵⁻¹⁶Rü yexguma norü uanümaxã nügi yadaixchaüxgu ga Iraéutanüxügi, rü nüma ga Cori ya

Tupana rü tama nüxũ narüingũxẽẽ, rü yemacax chixri nüxũ ñanguxuchi yema nümatama ga Cori namaxã naxueguxũrũxũ. Notürü woo yema Iraéutanüügüçax ñananguxẽxẽ ga guxchaxũgü, notürü yemaétüwa rü nüma ga Tupana rü Iraéutanüügütanüwa nanangucuxẽxẽ ga ãëxgacügü nax yema ñapoxũgũxũçax norü uanügüna.

¹⁷Notürü nümagü ga Iraéutanüügü rü tama yema ãëxgacügüga naxĩnüe. Rü yexgumarũxũ ta tama Cori ya Tupanaga naxĩnüe, yerü togümare ga tupanagũxũ nicuaxũxũgü. Rü woo nüxcüma ga guxema norü oxigü rü Tupanaarü mugüga taxĩnüe, notürü ga nümagü rü tama norü oxigüçümagu naxĩxchaũ. ¹⁸Rü yexguma Cori ya Tupana naporaxẽëxgu ga guma Iraéutanüügüarü ãëxgacü, rü nüma ga ãëxgacü rü norü duũxũgũxũ narüingũxẽẽ, rü tũxũ ñanguxũxẽxẽ naxmexwa ga yema tümaarü uanügü. Yerü nüma ga Tupana rü yexguma tũxũ naxĩnügu ga nax taxauxexũ nagagu ga yema nax tapoxcuexũ, rü nüxũ tangechaũtümũxũgü. ¹⁹Notürü yexguma nayuxgu ga guma norü ãëxgacü, rü nümagü ga Iraéutanüügü rü wena chixexũçax nawoegu rü nanatügüarü yexera chixexũ naxügü rü togümare ga tupanagnetagũxũ nicuaxũxũgü. Rü tama nüxũ narüxoechaũ ga yema chixexũ nax naxügũxũ, rü tama ñanataxgüchaũ ga nacüma ga chixexũ.

.....

**Déborá rü Bará rü Chícheraxũ
narüporamaegü**

4 ¹Rü yexguma Iraéuanecüãxgüarü ãëxgacü ga Eúyí yuxguwena, rü

nüma ga Iraéuanecüãxgü rü wenaxarü Cori ya Tupanapexewa chixexũ naxügü. ²Rü yemacax ga nüma ga Cori ya Tupana rü Iraéuanecüãxgũxũ wüxi ga Canaáatanüxũ ga ãëxgacü ga Yabíügu ãégaxũmexẽwa nanayexmagũxẽxẽ. Rü nüma ga Yabíü rü ñane ga Achúarü ãëxgacü nixĩ. Rü yema norü churagarüarü ãëxgacü rü Chícheraгу naxãéga. Rü nüma ga Chíchera rü Aroché-Goíügu nixĩ ga naxächiũxũ. ³Rü nüma ga Yabíü rü nüxũ nayexma ga 900 ga nawexũ ga férunaxçax ga daixwa mexũne ga cowaru itügüine. Rü 20 ga taunecü poraãcü Iraéuanecüãxgüchi naxai rü chixri namaxã inacuaç. Rü yemacax ga yema Iraéuanecüãxgü rü düxwa Cori ya Tupanaarü ngũxẽëçax ñacagüe. ⁴Rü yema ngunexũgügu rü wüxi i nge ga Déboragu ãégacü iyixĩ ga Iraéuanecüãxgümaxã icuaxcü. Rü ngĩma rü Tupanaarü orearü uruxũ iyixĩ rü Lapidóx naxmaç iyixĩ ga ngĩma. ⁵Rü ngĩma ga Débora rü wüxi ga cucutiüwa irütooxũ, rü yemacax ga yema cucu rü Déboraarü cucu nixĩ ga naéga. Rü yema cucu rü Efraíañearü maçpúneanewa nayexma ga Ramá rü Betéuarü ngãxüwa. Rü yema nixĩ ga ngĩçax naxĩxũ ga Iraéuanecüãxgü nax norü guxchaxũgü namexëëgũxũçax. ⁶Rü wüxi ga ngunexũ ga Débora rü naxçax ingema ga wüxi ga yatü ga Barágu ãégacü ga Abinuáü nane ixicü. Rü nüma ga Bará rü naxächiũ nagu ga wüxi ga ñane ga Chedégu ãégane ga Nataríanewa yexmane. Rü ngĩgürügü nüxũ: —Cori ya tóru Tupana rü cuxũ namu rü nhanagürü cuxũ: “¡Rü

Natarítanüxüwa rü Yeburóütanüxüwa nade i 10,000 i yatügu, rü yima maḅpúne ya Tabúgu nangutaquexexê! 7Rü chama rü tá nüxna chaxínü i Chíchera ya Yabíuarü churaragüarü ãëxgacü nax Chichóuarü ngatexüwa naxüxücaḅ nax ngémaacü norü churaragümaxã rü nawexügu ya cowaru itügünemaxã cuxcaḅ nax íyaxüächixücaḅ. Notürü i chama ya Cori ya Tupana rü tá cuxü chanauxchaxêxê nax cunadaixücaḅ”, nhanagürü cuxü ya Tupana —ngígürügü. 8Rü nüma ga Bará inanangãxüga rü nhanagürü ngíxü: —Ngéma tá chaxü ega cuma rü ta ngéma cuxüxgu. Notürü ngëxguma tama ngéma cuxüxgu i cumax, rü taxütáma ngéma chaxü —nhanagürü ngíxü. 9Rü yexguma ga ngíma ga Débora rü inangãxüga rü ngígürügü: —Marü name rü cuxü tá íchixümücü. Notürü ngéma nax Chícheraxü nax quimáxü rü taxütáma cuma nixí erü ya Tupana rü wüxi i ngexümexëgu tá nixí nax naxüãxü nax yamáaxücaḅ —ngígürügü. Rü yexguma ga ngíma ga Débora rü Baráxü íyaxümücü ga íane ga Quedéwa. 10Rü yexguma Quedéwa nangugügu, rü nüma ga Bará rü naxcaḅ nangema ga Yeburóütanüxügü rü Natarítanüxügü ga yatügu nax churarawa naxüxücaḅ. Rü yemaacü nanangutaquexexê ga 10,000 ga yatügu. Rü Débora rü íyaxümücü. 11Rü Quedéarü ngaicamagu ga Chanafüarü carabáyutiügu naxächíü ga Ebéu ga wüxi ga Quenéutanüxü ga natanüxüna ixügachixü rü nüxica tóxmagu áchíüxü. Rü nüma ga Ebéu rü guma Moichénaxtü ga Obátanüxü nixí. 12-13Rü yexguma

Chíchera nüxü cuaxgu ga Bará rü maḅpúne ga Tabúwa nax naxüxü, rü nüma ga Chíchera rü nanangutaquexexê ga guxüma ga norü churaragü rü guma 900 ga nawexü ga férunaxcaḅ ga cowaru itügüne. Rü yemagümaxã Aroché-Goíüwa inaxüächi rü nhüxmata ngatexü ga Chichóüwa nangugü. 14 Rü yexguma ga ngíma ga Débora rü Baráxü ngígürügü: —Nhüxmawaxi nixí namexü nax Chícheraçax quixüxü, erü nüma ya Cori ya Tupana rü curü churaragüpexegu tá nixü, rü tá cuxü nanatauxchaxêxê nax Chícheraxü curüporamaexü —ngígürügü. Rü nüma ga Bará rü guma maḅpúne ga Tabúwa nayarüxüe namaxã ga yema 10,000 ga norü churaragü. 15Rü yexguma ga nüma ga Cori ya Tupana rü yema Chícheraarü churaragü ga ixímarexügütanüwa, rü yema churaragü ga ixãwexüxütanüwa, rü ínananguxêxê ga muñ ga yexguma Barámaxã nügu nadaixgu. Rü nümatama ga Chíchera rü nawexüwa ínaxüe, rü yemaacü ninha. 16Rü yexgumayane ga nüma ga Bará rü yema Chícheraarü churaragüwe rü yema churaragü ga ixãwexüxüwe nangë nhüxmata Aroché-Goíüwa nangu. Rü yema ngunexügu rü taxuxüma ga Chícheraarü churaragü ínayaxü. Rü guxüma nayue. 17Rü yexgumayane ga nüma ga Chíchera rü Yaéu ga Ebéu naxmaḅchiücaḅ ninha, yerü nüma ga Ebéu ga Quenéutanüxü rü Achúarü ãëxgacü ga Yabíumaxã namecüma rü nügu narüngüxêëgü. 18Rü ngíma ga Yaéu rü Chícheraçax iyagó, rü ngígürügü nüxü: —¡Nuxã chauchiügu

nangaxi, Pa Corix, rü taxucaḁma cumuũ! Erü tá cuxna tadaugü —ngĩgürügü. Rü nüma ga Chíchera rü ngĩchiũgu nangaxi. Rü yexma wüxi ga düxruũmaxã iyadüxü. ¹⁹Rü nüma ga Chíchera rü nhanagürü ngĩxü: —ĩḁraxũ i dexã choxna naxã, erü chitaxawaxüchi! —nhanagürü. Rü yexguma ga ngĩma ya Yaéu rü léchi nüxna ixã. Rü wenaxarü iyadüxü. ²⁰Rü nüma ga Chíchera rü nhanagürü ngĩxü: —ĩḁxgu rüxãx! Rü ngẽxguma duũxü ngẽma ne ũxgu, rü cuxna nacaxgu rü: “ĩNataxuma nixĩ i ḁxacü”, nhacuxü tá nüxü! —nhanagürü. ²¹Notürü nüma ga Chíchera rü poraãcü nipa rü yemaçax napexechi. Rü yexgumayane ga ngĩma ga Yaéu rü inayaxu ga wüxi ga poruxü rü wüxi ga nai ga ãmaguxü ga ngĩpatacuna nagu ngaxü. Rü bexma Chíchera íyexmaxüwa ixü. Rü naerugu inacaxü rü yema poruũmaxã yéma iyapocuchi nhuxmata yatopetüxeru rü nhaxtüanewa nangu. Rü yemaacü nayu ga Chíchera. ²²Rü yexguma Bará yéma nguxgu ga Chícheraçax nax nadauxü, rü ngĩma ga Yaéu rü ngĩchiũwa iyagó ga Baráxü nax nayaxuxüçax. Rü ngĩgürügü nüxü: —ĩNua naxü nax cuxü chanawéxüçax i ngẽma naxçax cudauxü! —ngĩgürügü. Rü nüma ga Bará rü ngĩchiũgu naxücu. Rü yexma Chícheraçaxü nayangau ga yexma üxü ga nhaxtüanewa ipotüeruxü namaxã ga yema nai ga ãmaguxü. ²³Rü yemaacü ga yema ngunexügu rü Cori ya Tupana nüxü narüngüxẽẽ ga Iraéuanecüãxgü nax Canaátanüxüarü ãẽxgacü ga Yabíũxü naporamaegüxüçax. ²⁴Rü yexgumacürüwa ga Iraéuanecüãxgü rü

yexeraãcü ãẽxgacü ga Yabíũxü narüporamaetanü rü nhuxmata yamaçgüã rü nadaiã ga guxüma ga norü duũxügü.

.....

Tupana rü Yideáũçax naca

6 ¹Notürü nüma ga Iraéuanecüãxgü rü wena Cori ya Tupanapexewa chixexü naxügu, rü yemaçax ga nüma ya Tupana rü 7 ga taunecü Iraéuanecüãxgüxü rü Miyiáũanecüãxgümeçewa nayexmagüxẽẽ. ²Rü nüma ga Miyiáũanecüãxgü rü niyexeragutanü nax chixri Iraéuanecüãxgümaxã inacuxgüxü. Rü yemaçax ga yema Iraéuanecüãxgü rü Miyiáũanecüãxü namuũe, rü maçpünegü ga guxchaxãcü nawa inguxünearü ãmaxügu nicuxgü. ³Rü yexguma Iraéuanecüãxgü toegügu, rü nüma ga Miyiáũanecüãxgü rü Amaréchitanüxügü rü yema duũxügü ga léstewa ne íxü, rü naxçax ínayaxüächixü. ⁴Rü Iraéuanecüãxgüarü naanewa nangugü rü guxüma ga tümanetügügu nidaugü rü tümaxünagü nanadai nhuxmata Gáchaarü naanewa nangu. Rü taxuxüma ga Iraéuanecüãxgüarü ngõxruxü ínayaxügüxẽẽ, rü bai ga carnérugü, rü bai ga wocagü, rü bai ga búrugü ga íyaxügüxü. ⁵Rü yema duũxügü rü muxüchixü ga norü camérugümaxã ínangugü, nhama munügü i nanetüarü chixexẽewa íxürüxü. Rü yexma nachocu namaxã ga norü wocagü, rü napatagü ga naxçaxmünaxçax. Rü guxüma ga yema Iraéuanewa yexmaxü ga nanetügü rü nanaguxẽẽ. ⁶Rü yemaacü ga yema Miyiáũanecüãxgügüga rü

Iraéuanecüãxgü rü taxũ ga guxchaxũwa nayexmagü. Rü düxwa Cori ya Tupanaarü ngũxêêçax ínacagü. ⁷⁻⁸Rü yexguma Iraéuanecüãxgü rü Cori ya Tupanaarü ngũxêêçax ínacagügu nax Miyiáüanecüãxgümexêwa ínanguxũxũçax, rü nüma ga norü Tupana rü yéma nanamu ga wüxi ga norü orearü uruxũ ga nhaxũ: —Nhanagürü ya Cori ya Tupana: “Chama nixĩ ga Eyítuanewa pexũ íchagaxũxũ ga ngextá norü puracítanüxũxũ pexũ íyaxígüxêexũwa. ⁹Rü yema Eyítuanecüãxmexêwa nax pexũ íchanguxũxêxũrürũxũ, rü pexũ íchanguxũxêxê naxmexwa ga yema togü ga perü uanügü ga pexũ daixchaũxũ. Rü pepexewa íchanawoxũ ga yema duũxũgü, rü pexna chanaxã ga norü naane. ¹⁰Rü pemaxã nüxũ chixu nax chama yixixũ ya perü Cori ya Tupana chixixũ, rü ngêmacax taxuçaxma norü tupanagũxũ pemuïe i ngêma Amuréutanüxũgü i nhuxmax perü ngaicamagu áchiügũxũ. Nottürü ga pema rü tama chauga pexĩnüe” —nhanagürü. ¹¹Rü wüxi ga ngunexũgu rü Tupanaarü orearü ngeruxũ i dauxücüãx rü yéma nangu rü gumá carabáyu ga Ófarawa yexmanetüüwa narüto. Rü gumá carabáyu rü Yoábe ga Abiechétanüxũiarü nixĩ. Rü nüma ga Yideáü ga Yoábe nane rü cúácüma trígu ínabugütêxe nawa ga yema nachica ga úwa íyapumügũxũwa nax wíu naxügũxũçax. Rü yéma napuracü nax yemaacü taxucürüwa Miyiáüanecüãxgü nüxũ daugũxũçax. ¹²Rü nüma ga Tupanaarü orearü ngeruxũ i dauxücüãx rü Yideáüçax nangox rü nhanagürü nüxũ: —Cori ya Tupana rü cuxütawa nangexma, Pa Yatü ya Poracü

rü Tama Muüwaxecüx —nhanagürü. ¹³Rü nüma ga Yideáü rü nanangãxũga rü nhanagürü: —¡Choxũ nangechaxũ, Pa Corix! Rü ngêxguma chi Cori ya Tupana toxütawa ngêxmagu çtũxcüü toxũ nangupetü i nhaa guxchaxũgü i nhuxmax ngêxmaxũ? çRü ngexũ nixĩ i ngêma norü pora ga namaxã naxixũ ga yema mexũgü ga taxũgü ga torü oxigü nüxũ íxugüchigagũxũ ga yexguma Eyítuanewa tüxũ ínanguxũxêëgu? Rü nüma ya Cori rü toxna nixügachi i nhuxmax, rü Miyiáücüãxgüna toxũ namugü —nhanagürü. ¹⁴Rü nüma ga Cori ya Tupana rü Yideáüxũ nadawenü rü nhanagürü: —Chama tá cuxũ chaporaxêxê. ¡Rü ngêma naxü rü Miyiáüanecüãxmexêwa ínanguxũxêxê i ngêma Iraéuanecüãxgü! Rü chama nixĩ i ngêma cuxũ chamuxũ —nhanagürü. ¹⁵Notürü ga Yideáü rü wena Cori ya Tupanaxũ nangãxũga rü nhanagürü: —¡Nhuxmarica choxũ nangechaxũ, Pa Corix! çNotürü nhuxácü tá íchananguxũxêxê i Iraéuanecüãxgü? Erü guxüma i Manachétücumüwa rü chautanüxũgü rü guxüma i ngêma togüarü nhaxtümaewa taxügü i torü ngêmaxũgüwa. Rü chama rü guxüma i chautanüxũgüarü yexera taxuwama chame —nhanagürü. ¹⁶Rü nüma ga Cori ya Tupana rü nanangãxũga rü nhanagürü: —Chama i Tupana rü cuxütawa tá changexma. Rü tauxchaácüma tá cunadai i ngêma Miyiáüanecüãxgüarü churaragü —nhanagürü. .... ²⁵Rü yematama chütaxũgu rü Cori ya Tupana rü Yideáüxũ nhanagürü:

—Chanaxwaxe i cuyayaxu i wüxi i cunatüarü woca i yatüxü rü ngêma to i woca i yatüxü i 7 ya tauncü nüxü ngêxmaxü. ¡Rü ngêma taxre i wocamaxã yatüxuchi rü nagu napogü i ngêma Baáarü âmarearü guchicaxü i cunatü nawa Baácax yaguxü i âmaregü! ¡Rü ngêxgumarüxü ta natüxuchi rü yawaxêxê i ngêma tupananeta i Achérachicünaxã i nainaxcax i ngêma Baáarü âmarearü guchicaxütawa ngêxmaxü! ²⁶Rü nhuxüchi chanaxwaxe i yima maxpúnetapexegu chauxcax cunaxü i wüxi i âmarearü guchicaxü. ¡Rü ngêmawena rü yamãx i ngêma woca i 7 ya tauncü nüxü ngêxmaxü rü chauxcax yagu! ¡Rü ngêma tupananetachicünaxã i cutüxüxümaxã naxüxüxü! —nhanagürü ga Tupana. ²⁷Rü yexguma ga Yideáü rü gumeexpüx ga norü duüxüçax naca, rü nanaxü ga guxüma ga yema Cori ya Tupana namaxã nüxü ixuxü. Notürü chütacü nanaxü yerü nanatütanüxüxü namuü, rü nüxü namuü ga yema duüxügü ga guma ñanecüãx ixügüxü. ²⁸Moxüãcü ga paçmama ga yexguma duüxügü írüdagügu, rü nüxü inayangaugü ga yema Baáarü âmarearü guchicaxü ga yexma nhaxtíanegu pougüxü rü yexgumarüxü ta ga yema Achérachicünaxã ga yema yexmaxü rü nax yawáxü. Rü nhuxüchi yema nachicawa nayexma ga wüxi ga yexwacaxüxü ga âmarearü guchicaxü, rü yemaétüwa nigu ga wüxi ga woca ga yatüxü. ²⁹Rü nügüna nacagüe rü nhanagürügü: —¿Texé tixí ya yíxema ngexü wagüxe? —nhanagürügü. Rü yexguma muxüguma yadaugüetanügu,

rü íyacagüetanüguwena, rü nüxü nacuaxgü ga Yideáü ga Yoábe nane nax yixüxü. Rü Yoábexütawa naxí rü nhanagürügü nüxü: ³⁰—¡Ínamuxüchi ya cune erü tá tayamãx! Erü nhaxtügu nanatáe i ngêma Baáarü âmarearü guchicaxü rü nhuxüchi nayawaxêxê i torü tupana i Achérachicünaxã —nhanagürügü. ³¹Notürü nüma ga Yoábe rü yema duüxügüxü nangãxüga rü nhanagürü: —¿Ëxna pema rü tá ípenapoxü i Baá rü naxcax tá pegü pedai? Rü naxüpa nax yangunexü rü name nixí nax tayuxü i yíxema Baáxü ípoxüxe. Rü ngêxguma chi aixcuma tupana yixíxgu i Baá ¡rü nügütama ínapoxü rü tüxü yamá ya yíxema nagu pogüxe i ngêma nachica i nawa naxcax ítanaguxü i âmaregü! —nhanagürü. ....

³³Rü yexguma ga nüma ga Miyiáüanecüãxgü rü Amaréchitanüxügü rü yema duüxügü ga léstewaama ne íxü, rü wüxiwa naxí. Rü natü ga Yurdáü nichoü rü ngatexü ga Yerégu nayapegü. ³⁴Notürü ga Cori ya Tupanaãxê i Üünexü rü Yideáümaxã inacuãx. Rü nüma ga Yideáü rü carnéruchatacuxregu nicue nax yemaacü naxütawa naxíxüçax ga Abiechétanüxü nax íyaxümücügüãxüçax. ³⁵Rü nhuxmachi duüxügüxü namu nax Manachéticumüçax yacagüexüçax nax nüxü nangüxêégüxüçax. Rü yexgumarüxü ta duüxügüxü namu nax Achéticumü rü Yeburóüticumü rü Nataríticumüçax yacagüexüçax. Rü nümagü rü yema naxí rü yexma naxítaquexe. ³⁶Rü Yideáü rü Tupanana naca rü nhanagürü: —¿Taxaciüwa tá nüxü chacuãx nax aixcuma choxü

curíngũxêxũ nax Iraéuanecũãxgũxũ íchangũxêxũ, yema cuma chamaxã nüxũ quixuxũrũxũ? ³⁷Rũ dücax, rü ngêma nachica i trígu nawa pũxũgu tá chanachaxa i wüxi i carnéruchaxmũxũ i ããxmũxũ. Rũ ngêxguma moxũ paxmama cherenamaxã yawaixgu i ngêma carnéruchaxmũxũ, notürü waixümü rü napaanegu i nacüwawa rü ngêmawa tá nüxũ chacuax nax aixcuma tá choxũ curíngũxêxũ nax Iraéuanecũãgũxũ íchangũxêxũ, yema cumatama chamaxã nüxũ quixuxũrũxũ —nhanagürü. ³⁸Rũ yemaacüxüchi ningü. Rũ yexguma paxmama ínadaxgu ga Yideáũ, rü ínanaxãux ga yema naxchaxmũxũ ga ããxmũxũ rü wüxi ga ngáxweãcu yema nanamãix ga dexá ga cherenawa ne üxũ. ³⁹Notürü ga Yideáũ rü Tupanaxũ nhanagürüama: —¡Taxütáma chamaxã cunu nax wena cuxũ chacaxũxũ! Notürü nhuxmarica chanaxwaxe i to i cuaxruxũ. Rũ nhuxmax rü chanaxwaxe i ngêma carnéruchaxmũxũ rü tá cunapaxêxêmare notürü i nacüwawa rü cherenamaxã tá cunawaianaxêxê —nhanagürü. ⁴⁰Rũ yema ga chütaxũgu rü Tupana rü yema Yideáũ naxcax ícaxaxũãcü nanaxü. Rũ moxũãcü paxmama rü yema carnéruchaxmũxũ rü napamare, notürü ga nacüwawa rü cherenamaxã nawaiane.

**Yideáũ nayadexechi ga
300 ga yatügü**

7 ¹Rũ Yideáũ i nhuxmax Yerubaágu naxüégagüãcü rü wüxigu namaxã ga guxũma ga yema duüxũgü ga naxütawa yexmagũxü rü ngunetüxü

ínarüdagü. Rũ inaxĩãchi, rü burawe ga Aróyiwa yexmacüxütágu nayapegü. Rũ yema nachica ga yema Miyiáũanecũãxgü nagu pegüxũ rü Yideáũarü duüxũgü íyapegüxũarü nórchiwaama nayexma ga maxpüne ga Moréarü tuãchiwa. ²Rũ Tupana rü Yideáũmaxã nidexa rü nhanagürü: —Ngêma duüxũgü i nua cugagüxũ rü namuxüchi. Rũ taxucürüwa guxũ i ngêma duüxũgü Miyiáũanecũãxgümaxã pegü pedai, erü nüma i ngêma duüxũgü rü tá nagu narüxĩnüe nax noxrütama poramaxã nügü ínanguxũxêxũ Miyiáũanecũãxgümexêwa. ³¡Rü ngêmacax namaxã nüxũ ixu i ngêma duüxũgü rü texé ya muüxe rü tùmachiüçax tawoegu! —nhanagürü ga Tupana. Rũ yexguma nüma ga Yideáũ rü yema duüxũgümaxã nüxũ nixu. Rũ 22,000 nachiüçax nawoegu, rü 10,000 yéma nayaxüãchitanü. ⁴Notürü nüma ga Cori ya Tupana rü Yideáũmaxã nüxũ nixuchigüama rü nhanagürü: —Namuxüchiamatama. ¡Ëcü dexáarü axwa nagagü! Rũ ngêma tá cumaxã nüxũ chixu i ngexürüxũ tá nixĩ i cuwe rüxixũ, rü ngexürüxũ tá nixĩ i napatacax cumuegutaxũxũ —nhanagürü. ⁵Rũ nüma ga Yideáũ rü dexáarü axwa nanagagü ga yema duüxũgü. Rũ nüma ga Cori ya Tupana rü Yideáũxũ nhanagürü: —Ngêma duüxũgü i naxmexwa axegüxũ nhama airügü nadëxcuxüchiüxürüxü rü chanaxwaxe i nüxrüguma cunachigüxêxê nüxna i ngêma duüxũgü i iyarüçaxgütanüãchixũ rü dexáchiügu nhãüxgüãcüma axegüxũ —nhanagürü. ⁶Rũ yema naxmexwa axegüxũ nhama

airugü nadexcuxüchiüxürüxü rü 300 nixí. Rü guxüma ga yema togü rü dexáchüigu nanháüxgüácü naxaxegü. 7Rü yexguma ga nüma ga Cori ya Tupana rü Yideáüxü nhanagürü: —Nhaa 300 i yatügümaxã tá pexü íchanguxüxêxê, rü tá chanadai i Miyiáüanecüâxgü. Rü guxüma i ngêma togü rü marü name ínixí —nhanagürü. ....

Yideáü rü Miyiáüanecüâxgüxü narüporamae

9Rü yema ga chütaxügu rü nüma ga Cori ya Tupana rü Yideáüxü namu rü nhanagürü: —Ëcü curü churaragümaxã Miyiáüanecüâxgüçax ípeyaxüächí! Rü chama rü tá pexü charüngüxêê nax nüxü perüporamaegüxüçax —nhanagürü. ....

16Rü yexgumatama ga nüma ga Yideáü rü tamaepüxtücumügu nayatoye ga yema 300 ga norü düüxügu. Rü carnéruchatacuxre nüxü ninu, rü nhüxüchi tüxügu ga aixepewa ixomüáxü nüxü ninu. 17Rü nüma ga Yideáü rü nhanagürü nüxü: —Ngêxguma ngêma tórü uanügu ípegüxüarü tociwawa changuxgu, ¡rü mea choxü perüdaunü! Rü ngêma chawa nüxü pedauxü rü ngêma tátama nixí ípexüxü. 18Rü ngêxguma chama rü ngêma chawe rüxíxümaxã carnéruchatacuxregu ticuegügu, rü ngêxguma tá nixí i pema i peyacuegüxü i perü carnéruchatacuxregü naxpechinüwa i ngextã ínapegüxüwa i ngêma tórü uanügu. ¡Rü nhaäcü tá aita pexüe: “Rü Cori ya Tupanaçax rü Yideáüçax yigü

tadai”, nhapegüxü tá! —nhanagürü. 19Rü yemaäcü ga Yideáü rü yema 100 ga yatügümaxã rü ngäxüçüxü yema Miyiáüanecüâxgü ípegüxüarü tociwawa nangugü, ga yexguma nügu ínaxüchicüügüyane ga yema dauxütaegüxü. Rü nhüxmachi ga Yideáü rü namüçügü rü nagu nicuegü ga norü carnéruchatacuxregü rü nayapuexêxê ga yema tüxügu nax nangóxüçax ga yema omüemagü ga yanaxü. 20Rü yexgumatama ga yema tamaepüxtücumü rü nagu nicuegü ga yema carnéruchatacuxregü rü nayapuexêxê ga tüxügu. Rü norü toxoxwemexêgu nayana ga norü omügü ga iyaxratanüxü, rü norü tügünemexêgu nayana ga carnéruchatacuxregü. “Rü Cori ya Tupanaçax rü Yideáüçax yigü tadai”, nhaxümaxã aita naxüe. 21Rü nüma ga Iraéuanecüâxgü rü Miyiáüanecüâxgü ípegüxüpechinüwatama nayachaxächitanü, rü guxüma ga yema Miyiáüanecüâxgüarü churaragü rü aita naxüeäcüma nibuxmü. 22Rü yexgumayane ga yema 300 ga Iraéuanecüâxgü rü yexeraäcü carnéruchatacuxregu nicuegü, rü nüma ga Cori ya Tupana rü Miyiáüanecüâxgüxü yemagu ínatüexêxê nax nügütanüwatama nügu nadaixüçax. Rü yáxüwa nabuxmü nhüxmata Betichitaarü íanewa nangugü ga Chereraarü íanearü ngaicamána rü togü rü nhüxmata Abemeúraarü üyeanewa nangugü ga Tabáarü ngaicamána. ....

8 22Rü nümagü ga Iraéuanecüâxgü rü Yideáüxü nhanagürügu: —Nhüxmata nax toxü ícunguxüxêxê i

Miyiáũanecüãxgümexêwa, rü tanaxwaxe i cuma rü cune rü cutaagü rü tomaxã nax ipecuaxgüxũ —nhanagürügü.

²³Notürü nüma ga Yideáũ rü nanangãxũ rü nhanagürü: —Tama chanaxwaxe i chama rüexna chaunegü nax pemaxã itacuáxũ. Rü Cori ya Tupana tá nixĩ ya pemaxã icuácü —nhanagürü.

.....

²⁸Rü yemaacü nixĩ ga

Miyiáũanecüãxgü ga Iraéuanecüãxgümexêwa nayexmagüxũ rü taguma wena daigu naxĩnũexũ. Rü yexguma namaxũxgu ga Yideáũ, rü guxũma ga yema naanewa nayexma ga taãxê ga 40 ga taunecü, yerü ga Iraéuanecüãxgüarü uanügü rü namuïe nax namaxã nügü nadaixũ.

.....

³³Rü yexguma Yideáũ yuxguwena, rü nümagü ga Iraéuanecüãxgü rü wena Tupanana nixĩgachi. Rü naguxũraxũxũ ga Baáchicünaãxãxũ nicuaxũxũgü, rü norü tupanaxũ nayaxĩxêégü ga Baá-Berí.

.....

Chacháuarü buxchiga

13 ¹Notürü nüma ga Iraéuanecüãxgü rü Cori ya Tupanapexewa wena chixexũ naxüe, rü yemaçax ga Cori ya Tupana rü Firitétanüxũgümexêgu nanayixêxê ga 40 ga taunecü. ²Rü Chóraarü ïanewa nayexma ga wüxi ga yatü ga Dáũtanüxũ ixĩcü ga Manóagu áégacü. Rü guxema naxmãx rü taguma taxãxacü yerü woetama tangexacüecha. ³Notürü Cori ya Tupanaarü orearü ngeruxũ i dauxũcüãx rü ngĩxcãx nangox rü nhanagürü ngĩxũ: —Cuma rü

cungexacüecha, notürü i nhuxmax rü tá cuxãxacü rü tá cuyatüxacü. ⁴¡Notürü taxütáma wíu quixãxü rüexna to i axchiü i ngúchixãxũ, rü taxütáma tãxacü i Tupanapexewa ãũãchixũ cungõx! ⁵Erü cuxũ tá nangexma i wüxi i cune i tagutáma texê iyoeruxũ, erü ngêma õxchana i naxũpa nax nabuxũ rü woetátama Tupanaçax íxüxüchichi. Erü yimá cune tá nixĩ i inaxügücü nax Iraéuanecüãxgüxũ ínanguxũxêxũ naxmexwa i ngêma Firitétanüxũgü —nhanagürü. ⁶Rü ngĩma ga yema nge rü ngĩtemaxã nüxũ iyarüxu rü ngĩgürügü: —Wüxi i Tupanaarü orearü ngeruxũ chauxcãx nangox. Chama nagu charüxĩnügü rü Tupanaarü orearü ngeruxũ i dauxũcüãx nixĩ erü nanaTupanaarü orearü ngeruüraxũxüchichi. Rü tama nüxna chaca nax ngextá ne naxũxũ, rü woo i nüma rü tama chamaxã nüxũ nixu i tãxacü nax yixĩxũ i naéga. ⁷Notürü nhanagürü choxũ: “Cuxũ tá nangexma i wüxi i cune. ¡Rü nhuxmacürüwa rü marü taxütáma wíu quixãxü rüexna axchiü i ngúchixãxũ, rü taxütáma tãxacü i Tupanapexewa ãũãchixũ cungõx! Erü ngêma õxchana rü woetátama Tupanaçax íxüxüchixũ nixĩ i naxũpa nax nabuxũ rü nhuxmatáta nayux”, nhanagürü choxũ —ngĩgürügü. ⁸Rü yexguma ga Manóa rü nayumüxê rü Cori ya Tupanaxũ nhanagürü: —Cuxũ chacaãxũ, Pa Corix, nax wena nua toxçax cunamuxũcãx i ngêma curü orearü ngeruxũ i dauxũcüãx nax tomaxã nüxũ yaxuxũcãx i tãxacü tá namaxã taxü i ngêma õxchana íxírachãxũ —nhanagürü. ⁹Rü nüma ga Tupana rü

Manóaxũ nangãxũga, rü wenaxarü naxmãxçax nangox ga yema Tupanaarü orearü ngeruxũ i dauxũcüãx ga yexguma tümaanewa tayexmayane. Rü nüma ga Manóa rü nataxuma ga yéma. ¹⁰Rü yemaçax ga tüma rü itanhaãchi, rü tümateçax tayadau rü nhatagürü nüxũ: —Yema to ga ngunexũgu nüxũ chadauxũ ga Tupanaarü orearü ngeruxũ i dauxũcüãx rü wenaxarü çaxxçax nangox —nhatagürü. ¹¹Rü nüma ga Manóa rü inachi rü naxmãxmaxã yema dauxũcüãx i Tupanaarü orearü ngeruxũ íyexmaxũwa nabuxmü. Rü nüxna naca rü nhanagürü: —¿Cuma quixixũ ga to ga ngunexũgu çoxmacax cungóxũ? —nhanagürü. Rü nüma ga yema dauxũcüãx rü nanangãxũga rü nhanagürü: —Ngũ, chama chixí —nhanagürü. ¹²Rü yexguma ga Manóa rü nhanagürü: —Ngëxguma yanguxgu i ngëma tomaxã nüxũ quixuxũ ¿rü nhuxãcü tá itanayaxëëxũ i ngëma buxũ? ¿Rü taxacü tá namaxã taxüxũ? —nhanagürü. ¹³Rü nüma ga Tupanaarü orearü ngeruxũ i dauxũcüãx rü Manóaxũ nangãxũ rü nhanagürü: —Ngëma cuxmãxmaxã nüxũ chixuxũ ¡rü naxü i guxũma! —nhanagürü. ....

¹⁹Rü nüma ga Manóa rü wüxi ga bóyixacü niyaxu rü nhuxre ga trígu nayaxu, rü nhuxüchi wüxi ga nutaétügu nananugü nax Tupanana ãmare naxãxüçax. Rü yéma Cori ya Tupanaçax nayagu. Rü yexguma ga nüma ga Tupana rü Manóapexewa rü naxmãxpexewa nüxũ nüxũ nadauxëxë ga wüxi ga cuaxrxuxũ ga mexechixũ. ²⁰Yerü yexguma yema naxũnaarü

guchicaxũwa napuxnagüemagu ga üxü, rü Manóa rü naxmãxmaxã nüxũ nadaugü ga yema Tupanaarü orearü ngeruxũ i dauxũcüãx rü guma üxüemagu dauxũwa nax naxüxũ. Rü yexguma yemaxũ nadaugügu, rü yexma nanangücuchitanü. ²¹Rü yema nixí ga nawa iyacuáxũ ga nüxũ nax nadaugüxũ. Rü yexgumatama ga nüma ga Manóa rü düxwa nüxũ nicuaxãchi ga Tupanaarü orearü ngeruxũ i dauxũcüãx nax yixixũ. ²²Rü nüma ga Manóa rü naxmãxũ nhanagürü: —Nhuxmawaxi rü aixcuma tá tayue erü Tupanaxũ tadaugü —nhanagürü. ²³Notürü ga tüma rü tanangãxũga rü nhatarügü: —Ngëxguma chi Cori ya Tupana tüxũ daixchaüxgu rü taxüchima tüxü nanayaxu i ngëma tórü ãmare i naxçax iguxũ, rü taxüchima tüxü nanawex i ngëma nüxũ idaügüxũ, rü bai chi i tamaxã nüxũ yaxuxü i ngëma nhuxmax tamaxã naxunagüxũ —nhatarügü. ²⁴Rü yexguma nabuxgu ga yema buxü rü Chacháügu nanaxüéga. Rü yexguma yayaxchigügu, rü Tupana rü poraãcü nüxũ narüngüxëë. ²⁵Rü wüxi ga ngunexũgu ga Chacháü ga yexguma Dáütanüxüarü churaragüarü pegüchicawa naxüxgu ga ãnegü ga Chóra rü Etaúarü ngãxũwa, rü Tupanaãxë i Üünexü inanaxügü nax Chacháümaxã inacuáxũ.

Chacháüarü ãxmãxchiga

14 ¹Rü wüxi ga ngunexũgu ga Chacháü rü ãane ga Tináxwa naxü rü yéma ngixũ nadau ga wüxi ga nge ga Firitéutanüxü ixüci. ²Rü yexguma nachüüçax natáeguxgux rü nanatümaxã

rü naémaxã nüxũ nixu rü nhanagürü:
 —Wüxi i nge i Firitéutanüxũ ya ñane ya
 Tináxwa ngĩxũ chadauxcũmaxã
 chingĩxchaũ, rü chanaxwaxe i
 ngĩnatũmaxã penamexẽxẽ nax ngĩmaxã
 chaxãmaxũcax —nhanagürü. ³Notürü
 tũma ga nanatü rü naé rü nhatagürügü:
 —¿Tũxcũü i cuxmax ngĩxne cuyadau
 natanügu i ngẽma Firitéutanüxũgü i
 tama Tupanaxũ cuaxgũxũ? ¿Ëxna
 itaxuma i nge i nua tatanüwa rü
 natanüwa i guxũma i nhaa
 Iraéuanecũãxgü nax ngĩmaxã
 cuxãmaxũcax? —nhatagürügü. Notürü
 ga nũma ga Chacháũ rü tüxũ nangãxũga
 rü nhanagürü: —Notürü ngẽma pacü
 yixĩ i choxũ ngũchaũcü rü
 changĩxwaxecü nax chaxmax yixĩxũcax
 —nhanagürü. ⁴Rü tũma ga nanatü rü
 naé rü tama nüxũ tacuaxgü nax Cori ya
 Tupana rü woetama yemaacü
 naxuegũãxũ, yerü naxcax nadau ga
 nhuxãcü Firitéutanüxũgũna guxchaxũ
 nax naxãxũ. Rü yexguma nixĩ ga
 Iraéuanecũãxgü ga
 Firitéutanüxũgũmexẽwa nayexmagũxũ.
⁵Rü yemaacü ga Chacháũ rü nanatü rü
 naé rü ñane ga Tináxwa taxĩ. Rü
 yexguma Chacháũ guma ñanearü
 úwanecüwa nanguxgu ga guma
 ñanepechinüwa, rü wüxi ga ai ga
 yexwaca yaxũ rü yéma nüxna nayuxu.
⁶Rü yexgumatama ga Cori ya Tupanaãxẽ
 rü Chacháũxũ naporaxẽxẽ. Rü nhama
 wüxi ga býixacũxũ yamáxürũxũ rü
 ngexneãcũma yema aixũ nimax. Notürü
 ga yema nüxũ ngupetüxũ rü tama
 nanatũmaxã rü naémaxã nüxũ nixu. ⁷Rü
 nhuxmachĩ ga Chacháũ rü yema pacü ga
 nüxũ ngũchaũcüxũtawaxũ rü

ngĩmaxã nayarüdexa. ⁸Rü marü nhuxre
 ga ngunexũ ngupetüxguwena, rü
 yexguma ga Chacháũ rü wena natãegu
 nax ngĩmaxã yangĩxũcax ga yema pacü,
 rü ínidaũ ga yema ai íyamáxũwa. Rü
 yexma nüxũ nayangau ga yema aixũne
 ga berure nagu üxchiaũxũ. ⁹Rü
 nanayauxcuchixü ga guma berure, rü
 nayawehegü. Rü yexguma tüxũ
 iyangauxgu ga nanatü rü naé rü
 tũmamaxã nangau rü tanawegü. Notürü
 tama tũmamaxã nüxũ nixu ga yema ai
 ga yamáxũxũnewa nax nayauxãxũ. ¹⁰Rü
 tũma ga nanatü ga Chacháũ rü ngĩxũ
 ítayadau ga yema pacü nax ngĩmaxã
 tayamexẽegũxũcax ga ngĩrũ ngĩchiga. Rü
 nũma ga Chacháũ rü nügü naxüchixü
 naxcax ga nhuxre ga ngextüxücü ga
 Firitéutanüxũgü yerü woetama yema
 nixĩ ga nacũmagü. ¹¹Notürü nũma ga
 Firitéutanüxũgü rü Chacháũxũ namũne
 rü yemacax yéma nanagagü ga 30 ga
 namücügü. ¹²Rü yexguma ga nũma ga
 Chacháũ rü yema 30 ga ngextüxücügũxũ
 nhanagürü: —Wüxi i dexa i ãxũguxũ tá
 pexna chaxã nax pema chamaxã nüxũ
 pexuxũcax nax taxacüchiga yixĩxũ. Rü 7
 i ngunexũ tá natai i nhaa peta. Rü
 ngẽxguma nhaa 7 i ngunexũgu chamaxã
 nüxũ pexuxgu i taxacüchiga yixĩxũ i
 ngẽma ore i ãxũguxũ, rü wüxichigü i
 pema rü tá pexna chanaxã i wüxi i
 naxchiru i mexũ i lífuchinaxcax, rü naétü
 wüxi i perü petachiru i mexũ. ¹³Notürü
 ngẽxguma tama mea chamaxã nüxũ
 pexuxgu nax taxacüchiga yixĩxũ i ngẽma
 dexa i ãxũguxũ rü wüxíechigü i pema rü
 choxna tá penaxã i wüxi i naxchiru i
 mexũ i lífuchinaxcax, rü naétü wüxi i
 petachiru i mexũ —nhanagürü. Rü

nümagü rü Chacháúxũ nangãxũgagü rü nhanagürügü: —¡Ëcü tomaxã nüxũ ixu i ngẽma dexa i ëxũguxũ! Rũ toma rü tá mea itarüxĩnũe —nhanagürügü. ¹⁴Rũ Chacháú rü nüxũ nixu ga yema dexa ga ëxũguxũ rü nhanagürü: —Rũ guxema chibüewa ínaxüxũ ga õna, rü yíxema poraxewa ínaxüxũ i maixcuraxũ —nhanagürü. Rũ tamaepüx ga ngunexũguwena rü nümagü rü tama nüxũ nacuaxgü ga tãxacüchiga nax yixĩxũ ga yema dexa ga ëxũguxũ. ¹⁵Rũ yemaacü ga norü ägümücü ga ngunexũgu rü Chacháúmaxũ nhanagürügü: —¡Pora naxü nax yimá cute toxú natauxchaxëëxũcãx i ngẽma dexa i ëxũguxũ i tomaxã nüxũ yaxuxũ! Rũ ngëxguma taxütãma tomaxã nüxũ quixuxgu i tãxacüchiga nax yixĩxũ, rü tá cuxũ tigu rü itanagu i cunatü rü guxũma i cutanüxũgü. Pema rü perü petawa toxna pexu nax toxna penapuxũxũcãx i torü ngẽmaxũgü —nhanagürügü. ¹⁶Rũ yemaacü ga ngĩma rü Chacháúxũtawã ixü rü auxãcũma ngĩgürügü nüxũ: —Cuma rü tama cuchoxwãxe rü chauxchi cuxai. Rũ chautanüxũna cunaxã i wüxi i dexa i ëxũguxũ, notürü tama chamaxã nüxũ quixu nax nhuxũ nhaxũ i ngẽma orearü ngãxũga —ngĩgürügü. Rũ nüma ga Chacháú rü ngĩxũ nangãxũga rü nhanagürü: —Woo chaunatümaxã rü chauémaxã rü tama nüxũ chixu, rü yexera i cumaxã rü taxütãma nüxũ chixu —nhanagürü. ¹⁷Notürü ga ngĩma rü yema 7 ga ngunexũ ga nagu napetaexũ rü naxütawã ixauxecha, rü nüxũ icããxũ. Rũ yexguma norü 7 ga ngunexũtawã nanguxgu, rü düxwã ngĩmaxã nüxũ nixu

ga yema dexa ga ëxũguxũarü ngãxũga. Rũ yexguma ga ngĩma rü ngĩtanüxũmaxã nüxũ iyarüxu. ¹⁸Rũ yema norü 7 ga ngunexũgu ga tauta yanaxücuaxgu ga üaxcü, rü nüma ga Firitéutanüxũgü rü Chacháúmaxã nüxũ nayarüxugü, rü nhanagürügü: —Curü ore i ëxũguxũ rü nhaxũchiga nixĩ, “Rũ ngẽma maixcuraxũ rü berurechiga nixĩ. Rũ ngẽma poraxũ rü aichiga nixĩ” —nhanagürügü. Rũ nüma ga Chacháú rü nanangãxũ rü nhanagürü: —Chãxmax pemaxã nüxũ iyaxu, rü ngẽmacãx nixĩ i nüxũ pecuãxũ i norü ngãxũga —nhanagürü. ¹⁹Rũ yexgumatama ga Cori ya Tupanaãxë ya Üüinecü rü Chacháúmaxã inacuãx. Rũ nüma ga Chacháú rü ñane ga Acarúüwa naxü rü 30 ga yatü yexma nayadaí. Rũ yema napuxũxũ ga naxchirumaxã nüxũ nanaxütanü ga yema yatügü ga ore ga ëxũguxũarü ngãxũgaxũ cuãxgüxũ. Rũ yemawena ga Chacháú rü nuãcũma nanatüchiüçãx nataëgu. ²⁰Rũ yema naxmax ga ngĩmaxã iyangĩcü rü ngĩnatü rü wüxi ga Chacháúmcũna ngĩxũ namu.

**Chacháú rü búruchicüramaxã
Firitéutanüxũgüxũ nadai**

15 ¹Rũ nhuxre ga tauemacü nawena ga yema guxchaxũ, rü Chacháú rü wenaxarü naxmaxcãx nataëgu ga yexguma tríguarü buxguwa nanguxgu. Rũ wüxi ga bóyixacü ngĩxũ tüxũ yéma naga. Rũ yexguma yéma nanguxgu rü nãxtüxũ nhanagürü: —Ngĩrü ucapugu chaxücu nax ngĩxũ íchayadauxũcãx i chãxmax —nhanagürü. Notürü ga guxema nãxtü rü tamã

tayaxucucêxê. ²Rü nhatarügü nüxû:
 —Chama nagu charüxinügu rü marü
 tama cungixwaxe rü ngêmacax wüxi i
 cumücüna ngixû chamu. Notürü
 ingexma i ngïeyax i rübumaecü i
 cummaxû rümemaecü. ¡Rü ngïmaxã
 naxãxmax! —nhatagürü. ³Notürü ga
 nüma ga Chacháü rü nanu. Rü naxtuxû
 nangãxû rü nhanagürü tüxû: —Nhuxma
 rü taxütáma chaugagu nixí i ngêma
 chixexû i cutanüxû i
 Firitéutanüxügümaxã chaxüxû
 —nhanagürü. ⁴⁻⁵Rü yema nhaxguwena
 rü nhuxüchi 300 ga ngowagü inayauxû
 rü taxrechigü nügürexüwa nayanaxigü.
 Rü yemagürexüwa nayangacuchigü ga
 üxü ga iyauxrane. Rü nhuxüchi
 Firitéutanüxügüarü tríguchitaxüwa
 nayangexgü ga yema ngowagü. Rü
 yemaacü nixae ga yema trígu ga marü
 yexma nutaquexexû rü yema taxüta
 íbuxgüxû. Rü nhuxmata norü
 úwanecügü rü oríwanecügü rü ta nixae.
⁶Rü nüma ga Firitéutanüxügü rü naxçax
 ínicaetanü nax texé tixixû ga guxema
 yexû wagüxe. Rü düxwa nüxû nacuxgü
 ga Chacháü nax yixixû ga norü numaxã
 yexû wagüxû naxtügagu, yerü ga
 naxmax ga Chacháü rü wüxi ga
 namücüna ngixû tamu. Rü yemacax ga
 nüma ga Firitéutanüxügü rü tüxû ínagu
 ga guxema naxtü ngïmaxã ga yema
 Chacháü naxmax. ⁷Rü yexguma ga nüma
 ga Chacháü rü Firitéutanüxügüxû
 nhanagürü: —Nhuxma nax ngexû
 pewagüxû ngïmaxã i çaxmax rü
 taxütáma pemaxã icharüngüxmü. Rü
 yexeraäcü tá pemaxã chanu rü pexû
 chadai naxçax i ngêma çaxmaxmaxã
 pexüxû —nhanagürü. ⁸Rü yexgumatama

norü numaxã nanadai, rü muxüma ga
 yema Firitéutanüxügü rü nayue. Rü
 yemawena ga Chacháü rü nixü, rü
 maxpüne ga Etáüarü äxmaxüwa
 nayamaxü. ⁹Rü nüma ga
 Firitéutanüxügü rü nanamu ga nhuxre
 ga norü churaragü nax Chacháüxü
 yanayauxgüxüçax. Rü Yudáarü naanegu
 nayapegü rü yexma nügü ninu
 nhuxmata maxpüneane ga Léiwa
 nangügü. ¹⁰Rü yema Yudátanüxû rü
 nüxna nacagüe rü nhanagürügü:
 —¿Taxacüwa nua pexí? —nhanagürügü.
 Rü nüma ga Firitéutanüxügü rü
 nanangãxügagü rü nhanagürügü:
 —Chacháüwe tangëgü nax
 tayayaxuxüçax nax naxütanüaxüçax ga
 yema tomaxã naxüxû —nhanagürügü.
¹¹Rü yemaxü naxínuegu rü 3,000 ga
 yatügü ga Yudátanüxû rü Chacháüçax
 nayadaügü nagu ga yema äxmaxü ga
 guma maxpüne ga Etáüwa yemaxü. Rü
 Chacháüxü nhanagürügü: —¿Tama êxna
 nüxü cucuax i ngêma Firitéutanüxügü rü
 toxû nax naporamaegüxû? ¿Rü tüxcüü
 guxchaxüwa toxü cungexmagüxêxê?
 —nhanagürügü. Rü Chacháü
 nanangãxüga rü nhanagürü: —Chama rü
 chaxütanü naxçax ga yema chamaxã
 naxügüxû —nhanagürü. ¹²⁻¹³Rü nümagü
 ga Yudátanüxügü rü nanangãxügagü rü
 Chacháüxü nhanagürügü: —Toma nua
 taxí nax cuxü tarüyauxgüxüçax, rü
 Firitéutanüxügüna cuxü tamügüxüçax
 —nhanagürügü. Rü nüma ga Chacháü rü
 nanangãxüga rü nhanagürü: —Marü
 name. ¡Notürü chamaxã ipexüga nax
 taxütáma choxü pimáxû! —nhanagürü.
 Rü taxre ga napanaxãmaxã nayanaxigü
 rü yemaacü nayagagü. ¹⁴Rü yexguma

Léiwa nangugügu ga yema Chacháúxũ iyauxgüxũ, rü nüma ga Firitéutanüxügü rü taãxëmaxã aita naxüe. Notürü Cori ya Tupanaãxë rü Chacháúmaxã inacuax, rü yema napanaxã ga namaxã yanajxgüaxũ rü nhama tünütarixũ inacaügü rü napüxmexëwa ínayi. ¹⁵Rü yexguma ga Chacháú rü nanayaxu ga wüxi ga búruchicüra ga yexma üxũ ga tauta mea ipaxũ. Rü yemamaxã tüxũ nadai ga 1,000 ga Firitéutanüxügü.

.....

Chacháú rü Daríra

16 ⁴Rü yemawena ga Chacháú rü wüxi ga nge ga Daríragu ãégacüxũ nangëxë. Rü ngïma rü Choréquearü tuächigu ixächiũ. ⁵Rü nümagü ga yema Firitéutanüxügüiarü ãëxgacügü rü Daríraxütawa naxĩ rü nhanagürügü ngïxũ: —¡Chacháúxũ nawomüxëxë, rü nüxna naca nax ngextá ne naxüxũ i ngëma norü pora, nax ngëmaäcü nüxũ tarüporamaegüxũcax, rü tayayauxgüxũcax, rü tayanajxgüxũcax! Rü wüxichigü i toma rü tá cuxna ngïxũ taxã i 1100 tachinü i diëru ega cunaxüxgux i ngëma —nhanagürügü ngïxũ. ⁶Rü yexguma ga ngïma rü Chacháúxũ ngïgürügü: —¡Chamaxã nüxũ ixu nax ngextá ne naxüxũ i ngëma curü pora! ¿Rü nhuxäcü cuxũ inajxgu nixĩ i taxuacü cügü íquiwëxũ? —ngïgürügü. ⁷Rü Chacháú ngïxũ nangãxũga rü nhanagürü: —Ngëxguma chi 7 i würatüxü i naxchaxmüünaxcax i tauta mea ipagüxũmaxã choxũ yanajxgügu, rü tá íchanaturaãchi rü ngexürüüxũ i duüxürüümare tá chixĩ. ⁸Rü nümagü ga Firitéutanüxügüiarü

ãëxgacügü rü Daríraxütawa nanana ga 7 ga würatüxü ga naxchaxmüünaxcax ga tauta ipagüxũ, rü yemamaxã Chacháúxũ iyanajx ga Daríra ga yexguma ínapeyane. ⁹Rü naxüpa ga nax yanáíaxũ rü wüxi ga ucapugu iyacüxgü ga nhuxre ga Firitéutanüxügü. Rü nhüxmachi aita ixü rü ngïgürügü: —¡Pa Chacháú, Firitéutanüxügü rü cuxcax ínayaxüächi! —ngïgürügü. Rü yexguma ga Chacháú rü nanacaügü ga yema würatüxü ga naxchaxmüünaxcax, nhama wüxi i napanaxã i marü ixaxürüxũ. Rü yemaacü ga Firitéutanüxügü rü tama nüxũ nacuaxgü ga ngextá nax ne naxüxũ ga norü pora. ¹⁰Rü ga Daríra rü Chacháúxũ ngïgürügü: —Choxũ cuwomüxëxë rü chamaxã quidora. ¡Notürü i nhüxmax rü aixcuma chamaxã nüxũ ixu rü nhuxäcü cuxũ inajxgu nixĩ i taxuacü cügü íquiwëxũ! —ngïgürügü. ¹¹Rü Chacháú ngïxũ nangãxũga rü nhanagürü: —Ngëxguma chi ngexwacaxüxüchixũ i napanaxãmaxã choxũ pinajxgügu, rü tá íchanaturaãchi rü ngexürüüxũ i duüxürüümare tá chixĩ —nhanagürü. ¹²Rü yexguma ga Daríra rü wüxi ga ngexwacaxüxũ ga napanaxã iyaxu, rü yemamaxã Chacháúxũ iyanajx ga yexguma ínapeyane. Rü noxrürüütama rü wüxi ga ucapugu nhuxre ga Firitéutanüxügüxũ iyacüxgü. Rü nhüxüchi ga ngïma rü aita ixü rü ngïgürügü: —Pa Chacháú, Firitéutanüxügü rü cuxcax ínayaxüächi —ngïgürügü. Rü yexguma ga Chacháú rü nagu nacaügü ga yema napanaxã nhama tünüta ga íxnütaxügu icaüxüxürüxũ. ¹³Rü yexguma ga Daríra rü Chacháúxũ ngïgürügü: —Nhüxmarüta

wena choxũ cuwomüxêxê rü wena chamaxã quidora. ¡Rü chamaxã nüxũ ixu rü taxacü ixüxũ nax cuxũ ináixüçax! —ngĩgürügü. Rü nüma ga Chacháü rü ngĩxũ nangãxüga, rü nhanagürü: —Ngêma tá cuxüxũ nixĩ i 7 cütagu choxũ ícumuxüyaexũ rü ngêma 7 cüta i chayuáe tá ngêma naxchiruarü muruüwa meamatama cunawãxcu. Rü ngêxguma i chama rü tá íchanaturaãchi rü ngexürüüxũ i duüxürüümare tá chixĩ —nhanagürü. Rü yexguma ga Daríra rü Chacháüxũ ipexêxê. Rü 7 cütagu ínamuxũ ga nayáe nawa ga yema naxchiruarü muruxũ. ¹⁴Rü yemawena rü meama inapu ga yema naxchiruarü muruxũ. Rü nhuxmachi aita ixü rü ngĩgürügü: —Pa Chacháüx, Firitéutanüxügü rü cuxçax ínayaxüãchi —ngĩgürügü. Rü yexguma nayuxnagü ga Chacháü rü nanapu ga yema naxchiruarü muruxũ ga nayáe nawa nadachapaxaxũ. ¹⁵Rü yexguma ga ngĩma ga Daríra rü Chacháüxũ ngĩgürügü: —¡Idorataxüchixü! ¿Rü nhuxãcü chamaxã nüxũ quixu nax cuxaxwaxexũ? Rü marü tamaepüxcüna nixĩ i choxũ cuwomüxêxê rü nhamarüta tama chamaxã nüxũ quixu nax ngextá ne naxüxũ i ngêma curü pora. ¹⁶Rü ngĩma ga Daríra rü wüxichigü ga ora nüxũ icaxüecha rü yemacax ga nüma ga Chacháü rü nachixeãxê rü düxwa yuxgu nügümaxã narüxinü. ¹⁷Rü düxwa Daríramaxã nüxũ nixu rü nhanagürü: —Chorü bucürüwa taxüema choxũ tiyoeru, yerü naxüpa ga nax chabuxũ rü Tupanacaxtama woe íchaxüxüchi. Notürü ngêxguma chi choxũ yayoerugüga rü ngêxguma i

chama rü tá íchanaturaãchi rü ngexürüüxũ i duüxürüümare tá chixĩ —nhanagürü. ¹⁸Rü yexguma ga Daríra rü nüxũ nax nacuáxũ rü aixcumaxũ ngĩmaxã nax yaxuxũ ga Chacháü rü Firitéutanüxügüarü ãëxgacüçax íyacaxêxê, rü ngĩgürügü: —¡Nhuxmawaxi nua pexĩ! Erü Chacháü rü marü chamaxã nüxũ nixu i taxacüwa nax ne naxüxũ i norü pora —ngĩgürügü. Rü yexguma ga Firitéutanüxügüarü ãëxgacügü rü yéma naxĩ ngĩmaxã ga yema diêru ga ngĩxna ngĩxũ naxuaxügücü. ¹⁹Rü yexguma ga Daríra rü Chacháüxũ ngĩgüperemawa inapexêxê. Rü wüxi ga yatüçax ica nax yayoöxüçax ga yema 7 cüta ga nayáe. Rü nhuxmachi ga ngĩma rü inaxügü ga nax nacuaxüxũ. ²⁰Rü aita ixü rü ngĩgürügü: —Pa Chacháüx, Firitéutanüxügü rü cuxçax ínayaxüãchi —ngĩgürügü. Rü nüma ga Chacháü rü nabaxüachi rü nagu narüxinü ga yema togü ga ngunexügürüxũ nügü nax ínapoxüxũ, notürü tama nüxũ nacuax ga Cori ya Tupana rü marü nüxna nax yaxügachixũ. ²¹Rü yexguma ga nümagü ga Firitéutanüxügü rü nayayauxgü rü nanacaxüxetügü. Rü ñane ga Gáchawa nanagagü ga ngextá curéti ga bróchenaxçaxmaxã ínangaxügüãxüwa. Rü poxcupataüarü caerüxüarü dixeguwa nanapuracüxêëgü. ²²Notürü ga yema nayáe ga Chacháü rü paxama wena naya.

Chacháüarü yuxchiga

²³Rü nümagü ga Firitéutanüxügüarü ãëxgacügü rü nataãxëgü rü nanaxüchixügü ga Chacháüxũ nax

yayauxgũxĩ. Rũ norũ tupana ga Dagóũcax naxũna nadai rũ nhũxũchi naxcax ínaganu. Rũ nhaãcũ nawiyaegũ: —Tórũ tupana rũ taxmexgu nananguxẽxẽ i tórũ uanũ i Chacháũ —nhanagürũgũ. ²⁴Rũ yexguma yema togũ ga Firitéutanũxũgũ nüxũ daugũgu, rũ nümagũ rũ ta nawiyaegũ rũ norũ tupanaxũ nicuaxũxũgũ rũ nhanagürũgũ: —Tórũ tupana rũ taxmexgu nananguxẽxẽ i tórũ uanũ i Chacháũ ga tórũ naanegũ chixexẽxũ rũ tamüicũgũ tüxũ daixũ —nhanagürũgũ. ²⁵Rũ poraãcũxũchi nataãxegũ, rũ yemacax Chacháũcax ínacagũ nax napexewa nagagũaxũcax rũ nagu nax yadauxcũraxũgũxũcax. Rũ poxcupataũwa Chacháũxũ ínagaxũchigũ rũ norũ tupanapatawa nanagagũ. Rũ taxre ga caxtaarũ ngãxũmachatexegu nanachixẽxegũ. Rũ yéma ñnũcaxũ nayaxĩxẽegũ rũ nagu nidauxcũraxũgũ. ²⁶Rũ yexguma ga nüma ga Chacháũ rũ yema buxũ ga yapuchigũxũxũ nhanagürũ: —¡Yima taxre ya caxtagũ ya daa ngutaquexepataũarũ ngãxũwa ngẽxmagũnegu choxũ ingĩxexẽ nax yimagu changũxũcax! —nhanagürũ. ²⁷Rũ guxũma ga Firitéutanũxũgũarũ ãẽxgacũgũ rũ nawa nayexmagũ ga guma ngutaquexepataxũ ga yatũxũgũmaxã rũ ngexũgũmaxã ããcune. Rũ dauxnawa nayexmagũ ga 3,000 ga duũxũgũ ga yéma

nũxũ rüdaunũxũ ga yema Chacháũgu idauxcũraxũgũxũ ga nhaxtũchĩũwa. ²⁸Rũ yexguma ga nüma ga Chacháũ rũ Cori ya Tupanana naca rũ nhanagürũ: —¡Cuxũ chacaxũ, Pa Corix, rũ nhũxmarica choxna nacuxãchi rũ pora choxna naxã nax chaugũ chaxũtanũxũcax naxcax ga guma taxre ga chauxetũ ga Firitéugũ choxũ caxũne! —nhanagürũ. ²⁹Rũ nhũxũchi naxmexmaxã naxcax nangógũ ga guma taxre ga caxta ga ngãxũwa ügũne ga guma ngutaquexepataxũ nagu ütãxũne, rũ gumagu ningũgũ ga naxmexgũ. ³⁰Rũ aita naxũ rũ nhanagürũ: —¡Chamaxã wũxigu nayue i Firitéutanũxũgũ! —nhanagürũ. Rũ yexguma rũ guxũma ga norũ poramaxã nüxũ nacuxneta ga guma taxre ga caxta. Rũ guma ngutaquexepataxũ rũ naétũgu nangu ga yema Firitéutanũxũgũarũ ãẽxgacũgũ, rũ guxũma ga duũxũgũ ga yéma yexmagũxũ. Rũ yema namaxũxgu nadaixũarũ yexera narũmumae ga yema Firitéutanũxũgũ ga Chacháũ daixũ ga yexguma nayuxgu. ³¹Rũ yemawena rũ ínangugũ ga naeeneegũ rũ natanũxũgũ ga Chacháũ. Rũ nanayauxgũ ga naxũne. Rũ nanatũ ga Manóa ítãxũgu nayatãxgũ ga Chóra rũ Etaúarũ ngãxũwa. Rũ 20 ga tauncũ nixĩ ga Chacháũ ga Iraéuanecũãxgũmaxã inacuáxũ.

.....

RUTE

(Rúchi)

**Erimeré rü Moábianewa naxü
ngímaxã ga naxmax ga Noemí rü
nanegü**

1 ¹⁻²Rü yexguma
Iraéuanecüãxgümaxã inacuaxgügu
ga yema ãëxgacügü ga guxchaxügiarü
mexëeruügiü ga Tupana nüxü unetaxü,
rü ínangu ga taxü ga taiya ga guxüma ga
yema naanewa. Rü yexgumaücüxü rü
Yudáanewa nayexma ga wüxi ga yatü ga
Erimerégu ãégacü ga Beréüarü ñanegu
ãchiücü. Rü nüma ga Erimeré rü naxmax
ga Noemímaxã rü nanegü ga Maróü rü
Querióümaxã Beréüwa inaxiãchi nax
Moábianewa naxixüçax. Rü nümagü rü
Efrátacüãx nixigü yerü Efráta nixí ga to
ga naéga ga Beréü. Rü Moábianewa
nangugü rü yexma nayaxãchiügiü.
³Notürü nüma ga Erimeré ga Noemí
ngíte rü yexma Moábianegu nayayu. Rü
ngíma ga namax ga Noemí rü
ngíxicatama yéma iyaxü namaxã ga
taxre ga ngíne. ⁴⁻⁵Rü yixcüamaxürachigü
rü nümagü ga yema taxre ga ngextüxücü
rü Moábianecüãx ga ngexügiümaxã
nixãxmax. Rü wüxi rü Órfa nixí ga
ngíéga, rü yema nai rü Rúchi nixí ga

ngíéga. Notürü yexguma 10 ga taunecü
ngupetüxguwena, rü nayue ta ga Maróü
rü Querióü. Rü ngíma ga Noemí rü
ngíxica yéma itax, yerü marü nataxuma
ga guma ngínegü rü ngíte.

Beréüwa ixí ga Noemí rü Rúchi

⁶Rü wüxi ga ngunexügu ga Noemí ga
yexguma Moábianewa nayexmayane, rü
nüxü ixínü ga guma ngírü ñane ga
Beréüwa rü marü nax nataxuxüma ga
taiya, yerü Tupana rü namaxã
nixãüãchi. ⁷Rü yemacax nagu irüxínü
ga Yudáarü naanecax nax natáeguxü.
Rü ngíma rü ngíneaxgümaxã nawa
íchoxü ga yema nachica ga nagu
naxãchiüchiréxü ga Moábianewa nax
ngíchiüane ga Yudáanewa naxüxüçax.
⁸⁻⁹Notürü ga namawa rü ngíneaxgüxü
ngígürügü: —¡Ëcü pewoegu rü
peéxütawa pexí! ¡Rü Cori ya Tupana
guxüguma mea pexü ngechaxü yema
choxü rü chaunegüxü mea
pengechaxüürüxü, rü pexü
natauxchaxëëã nax wena mea
pexãtegüxü, rü ngëmaäcü
petaãxëgüxüçax! —ngígürügü. Rü
nhuxmachi ga Noemí rü wüxi ga